

בסיעתא דשמיא

מִשֶׁה גוֹטְמַן

בְּשִׁתּוּף עִם

יְשִׁיבַת בֵּינַת דְּנִיָּאֵלִי

(מְשׁ"י - מְרִכּוּז שְׁקוּם יְלָדִים)

מִבְּטִים כְּמוֹ אֵשׁ

1

מֵאֲתָגָרִים חוֹלְקִים אֶת סְפוּרֵי חַיִּיהֶם

בהערכה יוקדת
ובהוקרת אין גבול
לאחים ולאחיות
של המתמודדים

הנושאים בגבורה
את חלקם במשא
ומרפדים את הדרך
בלב שופע אורה
ובגבורת אהבה

מהדורה ראשונה
שבט תשפ"ב

בשיתוף
מינהל קהילתי רמת שלמה
עיריית ירושלים

אֵשׁ וַיֵּשׁ

מׁוֹיֶשֶׁה גׁוֹטְמָן

יֵשׁ מִבְּטִים כְּמוֹ אֵשׁ
מְהִירִים צוֹלְפִים שׁוֹרְפִים
וַיֵּשׁ מִבְּטִים כְּמוֹ אֵשׁ
מְאִירִים לוֹטְפִים עוֹטְפִים

כִּי הַמִּבְּטִ וְגַם אֶפְיוֹ
נוֹצְרִים וּמְתַעֲצָבִים בְּלֵב
וּמְשֶׁם כְּעוֹרוֹ אוֹ יֶפְיוֹ
לַעֲשׂוֹת כּוֹאֵב אוֹ לְהִיֹּת אוֹהֵב

רשימת הספורים

16.....הקדמה קצרה

מתחת לעטיפה

21 ..... פָּרָק ראשון: אורחים חשובים שפאלה

40 ..... פָּרָק שני: פסילה בלתי מצדקת

49 ..... פָּרָק שלישי: אמנות הפיוס

קבלן מתוק שכזה

59 ..... פָּרָק ראשון: תפקיד של שבת

65 ..... פָּרָק שני: הפנה בסכנה

72 ..... פָּרָק שלישי: קבלן או דוד?! ...

81 ..... פָּרָק רביעי: ההבטחה המפתיעה

החלום שלי

89 ..... פָּרָק ראשון: בלי דבש ...

95 ..... פָּרָק שני: פעילות הסברתית

101 ..... פָּרָק שלישי: טיסה לשומקום

106 ..... פָּרָק רביעי: נפילת אפים כל היום

121 ..... פָּרָק חמישי: פתרון נטול חלום - אפשרי? ...

לא הצגה

- 127 ..... פָּרָק ראשון: בְּקוֹל גְּדוֹל! .....
- 132 ..... פָּרָק שְׁנִי: מַעְגַּל מִיָּתֵר .....
- 144 ..... פָּרָק שְׁלִישִׁי: לְכוּד בַּמָּמ"ד .....
- 148 ..... פָּרָק רְבִיעִי: שׁוֹמֵר (צ) חוֹק .....

טיול לכל החיים

- 155 ..... פָּרָק ראשון: בְּדִידוֹת בְּמָקוֹם יְדִידוֹת .....
- 166 ..... פָּרָק שְׁנִי: מִי שֶׁמְבִין אוֹתִי .....
- 170 ..... פָּרָק שְׁלִישִׁי: מֵתַחַת לְגִלְגָּלִים, כְּמַעַט .....

המכונית המעשנת

- 181 ..... פָּרָק ראשון: עֲלוּי שֶׁל רֶכֶבִים .....
- 190 ..... פָּרָק שְׁנִי: דְּחִית הִיעוּץ .....
- 194 ..... פָּרָק שְׁלִישִׁי: אֵין עֲשֵׂן בְּלִי רַעַשׁ .....
- 201 ..... פָּרָק רְבִיעִי: הֵהֲתַנְצָלוֹת .....

בן נכה - לא טפוש

- 209 ..... פָּרָק ראשון: שְׁרִירִים עֲצֻמָּאִים מְדִי ... ..
- 216 ..... פָּרָק שְׁנִי: נֶס הַבְּטָרִיה .....
- 229 ..... פָּרָק שְׁלִישִׁי: חֲלוּמוֹת מוֹל מְצִיאוֹת .....
- 235 ..... פָּרָק רְבִיעִי: רְתִיעָה מִיָּתֵר .....

249 ..... פָּרָק חֲמִישִׁי: צְמֵאוֹן אָנוּשִׁי

255 ..... פָּרָק שְׁשִׁי: הַבְּרָכָה שֶׁהַתְּקִימָה

תְּקֵלָה כְּדֹאִית

263 ..... פָּרָק רֵאשׁוֹן: כַּח הַדְּבוּר

271 ..... פָּרָק שְׁנִי: בְּלִבּוֹל מְצַעַר

281 ..... פָּרָק שְׁלִישִׁי: שְׁרוּת תְּקוּנִים

תְּאָרִיךְ אִימִים

287 ..... פָּרָק רֵאשׁוֹן: לִיחַ שָׁנָה אָנוּשִׁי

291 ..... פָּרָק שְׁנִי: קֶרֶבֶן בְּצוּרַת אָדָם

296 ..... פָּרָק שְׁלִישִׁי: תְּאָרִיךְ עֵתִידִי

313 ..... פָּרָק רְבִיעִי: פְּרָחִים וּדְמָעוֹת (לֹא-שְׁלִי...)

317 ..... אַחֲרֵי שְׁקֵרָאֲתָם... ..

מִבְּטִים כְּמוֹ אֵשׁ

כְּתַב: אוֹרִיאֵל טְרַאוֹב

הִגַּעְתִּי לְעוֹלָם מִיַּחַד אֶךְ לֹא מִשָּׁלָם
מְרַגֵּשׁ תָּמִיד אַחַר וְשׁוֹנָה מִכָּלֵם
זוֹכֵר כְּשֶׁאֲבֹא לְחַשׁ לִי יוֹם אֶחָד:
"כְּשֶׁכֻּלָּם רָצִים וּמִשְׁחַקִּים, אַתָּה יוֹשֵׁב בְּצַד"

הִלְחִישׁוֹת. הַמְּבֻטִים. שׁוֹרְפִים כְּמוֹ אֵשׁ
נֹכַח הוּא לֹא בְּהִכָּרַח גַּם עוֹר־חֵרֶשׁ
מִסְפִּיק קִשָּׁה לְהִזְדַּקֵּק וּלְבַקֵּשׁ
גַּם בְּלִי מִבֵּט רַחֲמִים שְׂמִיָּאֵשׁ

בּוֹא נַעֲשֶׂה תַחֲרוֹת - רַק לֹא שֶׁל רִיָּצָה
בּוֹא נִזְנַק לְמַעַלָּה - רַק לֹא בְּקַפִּיצָה
אִם תִּסְתַּכֵּל עָלַי נְכוֹן, בְּגִבָּה הָעֵינַיִם
תִּבְיִן אוֹלֵי שֶׁהִכַּל בְּרֹאשׁ לֹא בְּרִגְלַיִם

אִם תִּנְשֶׁךְ שְׂפָתַיִם, תַּחֲפֹשׂ אֶת הַמְּלִים
אֲגִלָּה לְךָ בְּסוֹד אֵיךְ אֲנִי חִי אֶת הַחַיִּים
מֵאַמִּין בְּכָל יוֹם בְּאַמוּנָה שְׁלֵמָה
שְׁגָם נְכוֹת הִיא סוּג שֶׁל מִתְּנָה

לחיות בלי רגלים קשה אך אפשרי
מתרגלים ולומדים להתגבר על מכשולים
אך יש לי שאלות קשות על אחרים
איך לחיות בלי לב הם יכולים?

בוא נעשה תחרות - רק לא של ריצה
בוא נזנק למעלה - רק לא בקפיצה
אם תסתפל עלי נכון, בגובה העינים
תבין אולי שיהפך בראש לא ברגלים

בין אנשים, ילדים ומבטים ששורפים
מצאתי את עצמי מקר במלאכים
כי העניק לי הבורא ברחמי הרבים
גם רגעים של אשר בלתי נשפחים

מקר בהורים במשפחה ואוהבים
למדתי לראות את הטוב שבחיים
לזכר שגם דרך רצופת קשיים
מתחילה בכמה צעדים קטנים

בוא נעשה תחרות - רק לא של ריצה
בוא נזנק למעלה - רק לא בקפיצה
אם תסתפל עלי נכון, בגובה העינים
תבין אולי שיהפך בראש לא ברגלים

הַקְדָּמָה קְצָרָה

שְׁלוֹם לָכֶם קוֹרְאִים וְקָרִים וְנִכְבָּדִים

כְּשֶׁהֲצִיעוּ לִי בַּמְנִהָל הַקְּהֵלֶתִי שֶׁל רֵמַת שְׁלֵמָה לְהַעֲבִיר אֶת קוֹרֵס
הַכְּתִיבָה בִּישִׁיבַת מְשׁ"י בִּירוּשָׁלַיִם, לֹא יָדַעְתִּי לְאֵן אֲנִי נִכְנָס.

בְּבִקּוּרֵי הָרֵאשׁוֹן בִּישִׁיבָה, בִּיקּוּר הַכְּרוֹת בְּלִתֵּי מְחִיב, רְאִיתִי
בְּעֵקֶר אֶת כְּסָאוֹת הַגְּלָגָלִים מְכֹל הַסּוּגִים וְהַדְּגָמִים, אֶת הַהֲלִיכוֹנִים
וְהַקְּבִים, וְאֶת הַשְּׁנוּיִים הַנְּחֻזִים מִבְּחוּץ עַל הַתְּלִמִּידִים.

רַק אַחֲרֵי שֶׁהִתְחַלְנוּ לְכַתֵּב בְּיַחַד, רְאִיתִי עַד כְּפֹה לֹא רְאִיתִי.

חֲבָרֵי הַקְּבוּצָה הַכּוֹתֶבֶת הַתְּגִלוֹ כְּחֲבָרִים נְפִלְאִים וְחֲכָמִים,
נְבוֹנִים וּמְלֵאֵי נְסִיּוֹן חַיִּים, וְגַם בְּעֲלֵי חוֹשׁ הוֹמּוֹר.

מִפְּגִשֵׁי הַכְּתִיבָה הַשְּׁבוּעִיִּים, בְּהַשְׁתַּתְּפוּתָם וּבְסִיּוּעָם שֶׁל הָרַב
בְּנִימִין הָאוֹרָר הִי"ו וְרַבֵּי אֶהְרֵלָה טְרָאוֹב הִי"ו, הִפְכּוּ לְחֻזָּה
מְרוֹמָמֶת. צָלְלָנוּ לְעוֹלָמָם שֶׁל הַכּוֹתֵבִים, הִפְלַגְנוּ אִתָּם אֶל הַקְּשָׁיִים,
טַפְּסָנוּ אֶל הַתְּמוֹדֵדִיוֹת, הַתְּוֹדַעְנוּ לְסִפּוּרֵי חַיִּים מְדַמְיָעִים. וְגַם
נִקְרַעְנוּ מוֹל קְטָעִים שְׂאוֹתָם אִי אֶפְשָׁר לְכַתֵּב.

בְּכֹל שָׁבוּעַ מִחֲדָשׁ בְּכִינוּ וְצַחֲקֵנוּ יַחְדָּו כְּשֶׁהִזְמַן טַס בְּלִי שְׁנָשִׁים
ל.ב.

הַמִּפְגָּשִׁים הַשָּׁבוּעִיִּים הַצְּמִיחוּ אֶת הַסְּפוּרִים שֶׁתִּקְרְאוּ בַּסֵּפֶר
שְׁבִידְכֶם.

יִדְגַּשׁ: בְּשִׁתּוֹף עִם הַכּוֹתָבִים הַיְקָרִים הַחֲלֵט כִּי פְּרָטִים מְזֵהִים
יִשְׁנּוּ לְחִלוּטִין וְאֵף נוֹסִיף פְּרָטִים מְטֹשֶׁטְשִׁים. אִי לְכַךְ, אִם
זֵהִיתֶם מִיִּשְׁהוּ, תִּדְעוּ שֶׁלֹּא זֵהִיתֶם אוֹתוֹ. הַסֵּפֶר מְסַפֵּר אֶת עֲצָמוֹ
גַּם בְּלִי סִימְנֵי זֵהוּי לְמִי שֶׁכָּתַב אוֹתוֹ.

זֹאת הַסֵּבָה שֶׁהַפַּעַם בְּקִשְׁתִּי מִקְבוּצָה שֶׁל כַּמָּה מְאִירִים לְאִיר
אֶת הַסְּפוּרִים, כָּל אֶחָד לְפִי דְמִיוֹנוֹ וְהִיצִירָתִיוֹת שֶׁלוֹ, כְּדֵי שְׁנַבִּין
כְּלָנוּ שֶׁהַסֵּפֶר - כָּל סֵפֶר שֶׁתִּקְרְאוּ כָּאֵן בְּמִבְטִים שֶׁל אִשׁ -
אֵינוֹ מְסַפֵּר רַק עַל מִי שֶׁכָּתַב אוֹתוֹ.

כָּל סֵפֶר מְסַפֵּר עַל קְבוּצָה גְּדוּלָה שֶׁל נְעָרִים יְקָרִים בְּאִשֶּׁר
הֵם, בְּכָל קְצוּי תַבְּל, הַמְתַּמוּדָדִים עִם מְגַבְלוֹת כְּזֹאת אוֹ אַחֲרָת,
וּמְבַקְשִׁים מֵאִתָּנוּ בְּכָל לְשׁוֹן שֶׁל בְּקִשָּׁה: אָנָּא, אֵל תִּקְשׁוּ עָלֵינוּ יוֹתֵר
מִמָּה שֶׁזָּהָה. אָנָּא, הַתִּיַחֲסוּ אֵלֵינוּ כְּאֵל שׁוֹיִם לְמֵרוֹת הַשָּׁנִי הַחִיצוֹנִי.

רְבוּי הָאִירִים יִקַּל עָלֵיכֶם לְהַפְּלִיג עַל כַּנְפֵי הַדְּמִיוֹן וּלְהַתְּאִים כָּל
סֵפֶר לְדְמוּת שְׁאוֹתָהּ אִתֶּם מְפִירִים מִהַסְּבִיבָה שֶׁלְכֶם. דְמוּת שְׁאוֹתָם

יודעים את שמה ונפגשים איתה. דמות שמתמודדת עם מגבלות
ומבקשת וגם מתחננת שתעניקו לה יחס מכבד ושוה.

ובצדק.

בצאתי את הספר, פתיבתו פתוחו ועריכתו, התנגן בי הלחן שהלחן
ומושר על מלותיו של רבנו רבי נחמן מברסלב זצוק"ל: "דע
שיכולין לצעק בקול דממה דקה בצעקה גדולה מאד ולא ישמע
שום אדם כלל, כי אינו מוציא שום קול כלל. רק הצעקה היא בקול
דממה דקה".

הספורים היפים שתקראו כאן ושנחצבו מלב כואב וכותב, הם
צעקות קורעות לבב הנצצקות בקול דממה דקה.

התקנה היא שכן תשמעו אותן.

בצפיה ובהערכה,

לילות טבת תשפ"ב

מוישה גוטמן

מתחת לעטיפה

מספר: יוסף בן חנוך

מהו תפקידו של יוסף
בחנות הספרים של דודו אפרים?
מי בקרו אותו במפתיע
ולמה הם הסתבכו עם ההצעה של הדוד?
איך נפתרה התסבכת?
וגם: על מה ולמה פעם הלקוח המקבד
שנטש את החנות?
ומה קרה ארבעה ימים אחר כך?

סליחה רועמת

פָּרָק רֵאשׁוֹן

אוֹרְחִים חֹשְׁבִים שְׂפָאֵלָה

שְׁלוֹם וּבְרָכָה

קוֹרְאִים לִי יוֹסֵף וְאֲנִי לוֹמֵד בִּישִׁיבַת מִשׁ"י הַטּוֹבָה.

בְּכֹל בִּקְרָא אֲנִי עוֹלָה עַל הַהִסְעָה וְנוֹסֵעַ כְּמַעַט שְׁעָה בְּכַבִּישִׁים
בִּינְעִירוֹנָיִים סוֹאֲנִים כְּדִי לְהַגִּיעַ לִישִׁיבָה בִירוּשָׁלַיִם, לְהַפְגִישׁ עִם
הַחֲבָרִים שְׁלִי וְעִם הַחוֹנְכִים, עִם הַמּוֹרִים וְעִם הַמְטַפְלִים.

בִּישִׁיבָה אֲנִי שׁוֹהָה עַד הַשְּׁעָה אַרְבַּע אַחֲרֵי הַצְּהָרִים, שְׂאֵז
אֲנִי עוֹלָה עַל הַהִסְעָה שְׁמַחֲזִירָה אוֹתִי לְעִירִי: לְבֵית הַחַמִּים שְׁלִי,
לְהוֹרִים הַמְסוּרִים וְהַמְקַסִּימִים שְׁלִי, וְלַמְשַׁפְּתֵי הַטּוֹבָה.

הַהִתְפַּתְּחוֹת שְׁלִי שׁוֹנָה מֵהַתְּפַתְּחוֹתַי שֶׁל נֶעַר רְגִיל.

אֲנִי קָצַת מִתְקַשֶּׁה בְּלַמּוּדִים, וְקָשָׁה לִי לְתַפֵּס אֶת כָּל הַחֲמֹר
הַלַּמּוּדִי. גַּם הַדְּבוּר שְׁלִי לֹא בְרוּר כָּל כֵּן וְצָרִיךְ לְהַתְּאָזֵר בְּסִבְלָנוֹת
וְלְקַחַת זְמַן כְּדִי לְהַתְּרַגֵּל לְסַגְנוֹן הַמְבֹטָא שְׁלִי בְּשִׁבִיל לְהַבִּין מֶה
אֲנִי אוֹמֵר.

אָבֵל אָנִי מְלֵא בְּשִׂמְחַת חַיִּים וְגַם יֵשׁ לִי חוּשׁ עֶסְקֵי מִפְתָּח מְאֹד
וְאָנִי לִפְעָמִים רוֹכֵשׁ מוֹצָרִים מְסִימִים - בְּעֶקֶר לִפְנֵי חַגִּים שׁוֹנִים -
וּמְעַמִּיד דּוֹכֵן לִיד בֵּית־הַכְּנֶסֶת וּמוֹכֵר אוֹתָם בְּמַחִיר טוֹב.

בְּכָל יוֹם, אַחֲרֵי שֶׁאֲנִי חוֹזֵר הַבֵּיתָה מִהַנְּסִיעָה הָאֲרָכָה מִהִישִׁיבָה
בִּירוּשָׁלַיִם וְנָח קֶצֶת, וְאוֹכֵל וְשׁוֹתָהּ, וּמְחַלֵּף כַּחוֹת, אָנִי יוֹרֵד מִהַבַּיִת,
חוֹבֵשׁ קֶסֶדָה תְּקֵנִית, עוֹלָה עַל הָאוֹפָנִים וְנוֹסֵעַ בְּזִהִירוֹת וּלְפִי חֲקֵי
הַתְּנוּעָה לְרַבֵּעַ אַחֵר בְּעִיר שְׁלֹנוּ.

מָה אָנִי עוֹשֶׂה בְּרַבֵּעַ הָאַחֵר ?

וּבְכֵן, בְּאוֹתוֹ רַבֵּעַ פּוֹעֵלֶת חֲנוּת סְפָרִים גְּדוֹלָה וּמְעַנֵּינַת שְׂבָה
מוֹכְרִים סְפָרֵי קֹדֶשׁ וְסְפָרֵי קְרִיאָה.

אַחֲרֵי שֶׁאֲנִי מִמְּחָה אֶת הָאוֹפָנִים וְקוֹשֵׁר אוֹתָם לְעֲמוּד מַחוּץ
לְחֲנוּת, אָנִי מוֹרִיד אֶת הַקֶּסֶדָה, נִכְנָס לְחֲנוּת וְנֹגֵשׁ אֶל מַעְבָּר לְדִלְפָק,
לְצַד הַפְּנִימִי שְׁלוֹ, שָׁם אָנִי אוֹמֵר שְׁלוֹם לְמִי שֶׁנִּמְצָא וּמִתְיַשֵּׁב עַל
הַכֶּסֶא שְׁלִי.

כֵּן, כֵּן, קוֹרְאִים נִכְבְּדִים וְחֲשׁוּבִים, בְּעֶרְבִים וּבְלֵילוֹת אָנִי עוֹזֵר
לְמוֹכֵר חֲנוּת הַסְּפָרִים לְמִכּוֹר סְפָרִים וּלְשִׁרְתָּ אֶת הַלְּקוֹחוֹת.

תִּקְשִׁיבוּ רְגַע, הַמוֹכֵר בְּחֲנוּת הַסְּפָרִים הַזֹּאת הוּא בְּמִקְרָה גַם דוֹד
שְׁלִי, אֵח שֶׁל אִמָּא שְׁלִי, וְקוֹרְאִים לוֹ אֶפְרַיִם.

או: דוד אֶפְרַיִם.

הרעיון היה שלו.

הוא הציע לאמא שלי, שהיא אחותו הגדולה, את הרעיון המתוק הזה, שבמקום שאשתעמם בבית בערבים ובלילות והיא תצטרך לטפס על הקירות על מנת לחפש לי תעסוקה מעל לנברשות או מתחת לשטיחים או בסכות התליה של הוילונות, אבוא לחנות הספרים שלו לעזור לו עם הלקוחות ולהתפרנס בכבוד, כמו שהוא אמר את זה.

אבא ואמא שמחו עם ההצעה שלו שסדרה לי את החלק השני של היום.

בחנות יש לי תעסוקה מכבדת ומסדרת, גם עם ספוק וגם עם הכנסה כספית.

התפקיד העקרי שלי בחנות הספרים הוא לעטף את הספרים אחרי שהלקוח שלם עליהם בקפה, כך שדוד אפרים יוכל להתפנות ללקוח הבא הממתין בתור ולשרת אותו: לגבות ממנו תשלום, להציע לו ספרים בהתאם לדרישות שלו, או לענות על שאלות שונות שרק לקוחות יודעים לשאל.

לפעמים אני גם מסדר לתוך המדפים שבארונות או על השלחנות שבמרכז החנות ספרים חדשים שדוד אפרים לא הספיק

לסדר בשעות שבהן החנות סגורה או ריקה. וקרה גם שעזרתי פה ושם ללקוח מבגר לסחב את הספרים עד למכונת שלו או עד לבית שלו אם הבית לא רחוק.

בקצור, אני עוזר לדוד אפרים לתת שרות טוב ללקוחותיו.

אני נהנה מאוד בחנות. גם מעצם העבודה שנותנת לי הרבה ספוק, בפרט כשהלקוחות מחמיאים לי על העטיפה המדיקת שלי; וגם מזה ששלקוחות קבועים, חדשים או ותיקים, מפירים אותי בשמי ומתעניינים בשלומי בכנות; וכמוכן שאני נהנה מאד מהמשכרת שדוד אפרים מקפיד להפקיד לי בכל סוף חודש בתכנית בנקאית מיחדת, תכנית חסכון שמונה ששהורים היקרים שלי פתחו בשבילי בסניף הבנק שבו מתנהל החשבון שלהם.

(אגלה לכם בסודי-סודות שיש לי חזון לאגר כסף בכמות גדולה שתספיק לי לקנות להורים שלי מתנה יקרתית מאד, כהפרת תודה על כל הטרחת שלהם אתי ובגללי. רק בבקשה אל תספרו להם. אל תהרסו לי את ההפתעה...)

כשהייתי מספר לחברים בישיבת מש"י שיש לי עבודה קבועה בכל ערב בחנות ספרים, הם לא תמיד האמינו לי.

אני לא פועס עליהם.

לאור הנסיון המר שצברנו מפל צורת ההתייחסות של הסביבה

אלינו בגלל המגבלות שלנו, קשה לנו כלנו לפעמים להאמין שיש אנשים מסביבנו שמקבלים אותנו כרגיל ואפילו נותנים לי עבודה אחראית. לכן בהחלט שלא כעסתי אף פעם על החברים שלי בישיבה כשקצת פקפקו בספור שספרתי להם על העבודה שלי.

הבנתי אותם.

באחת ההזדמנויות הראיתי להם תמונות שלי שבהן רואים אותי בפרוש כשאני עובד בחנות ועומד ליד הדלפק ומשרת לקוחות.

מה צריך יותר הוכחה מוחצת מזה?

אבל החברים שלי בישיבה הם טפוסים משפשפים וחדשניים. הם טענו מיד שתמונות אינן ראיה החלטית. הרי בהחלט אפשר לעשות 'פאלו' שאני מוכר, בשביל שאוכל לצלם תמונות. בפרט שבעל החנות הוא דוד שלי. מה הפעיה בשבילו לעשות הצגה למצלמה...

עד שפעם הציע לי דוד אפרים להזמין לחנות הספרים שלו שנים-שלושה חברים כדי שהם יראו במו עיניהם שאני לא מדמין דמיונות והם יעידו לכל שאר החברים בישיבה שאכן יש לי עבודה מסדרת בכל ערב ובכל לילה בחנות ספרים מפרסמת ומכבדת.

כך עשיתי.

הצעתתי לשני חברים שגרו בעיר שלי, יוחנן ושמוליק, שיקפצו לחנות לבקר אותי ושיבואו בפה פתעה מתי שמתחשק שלהם, כדי שלא יטענו אחר כך ששוב פעם עשיתי הצגה עם דוד שלי ואני עובד עליהם.

אמרתי להם: "תקשיבו לי טוב! גם אתה יוחנן וגם אתה שמוליק, אתם, אל תודיעו לי מראש שאתם באים לבקר בחנות. פשוט תבקשו מההורים שלכם שאתם רוצים לקפץ לחנות הספרים מתי שיש להם זמן וסבלנות לקחת אתכם לחנות, ותגיעו בלי התראה מראש ותראו שאני באמת יושב על פסא קבוע מעבר לדלפק או עומד שם ומשרת את הלקוחות".

והם באמת באו.

באחד הלילות הרגילים, הפתיעו אותי שמוליק ויוחנן כשהם באו לחנות בהפתעה מחלטת.

היום אני יודע שדוד אפרים הגה בסוד העניינים, מאחורי הקלעים כמו שאומרים, והוא ארגן מאחורי הגב שלי את הבקור המלכותי הזה של צמד החברים.

הם התגלגלו לתוך החנות על כסאות-הגלגלים בלי שאדע על כך מראש.

הייתי בדיוק באמצע לעטף שני ספרים בשם 'כל הילדים טובים

2' לאחד הלקוחות שרכש אותם לנכדים שלו לכבוד פורים, ופתאם דוד אפרים אומר לי: "אני חושב, יוסף, שיש לך אורחים".

הרמתי את הראש לכיוון פתח התנוה וראיתי אותם מנופפים לי לשלום עם הראש, כי הם היו עסוקים עם הידים לגלגל בזהירות את כסאות-הגלגלים בין ארונות הספרים והשלחנות שעליהם מנחים רבייהמכר והספרים החדשים.

באמת באותו יום, בשעות הבקר, כשהייתי בישיבה, עשה דוד אפרים שנוי בתנוה והזיז את אחד השלחנות המרכזיים קצת הצדה.

כשבאתי בערב לתנוה הספרים הבחנתי מיד בשנוי ושאלתי אותו למה הוא הזיז את השלחן.

"לפעמים צריך להזיז שלחנות", ענה לי דוד אפרים.

עכשו הבנתי למה. הוא ארגן מקום מרוח לכסאות-הגלגלים. איזה איש רגיש הוא.

התרגשתי כל כך מההפתעה ומנוכחותם של שמוליק ויוחנן, שהייתי צריך להתאמן בכחות עצומים לסיים את עטיפת הספרים בלי תקלות.

ברוך השם הצלחתי לעטף את שני הספרים והלקוח שלא

היה ער לְכָל הַדְרָמָה שְׁמֵתְחוֹלְלֵת אֶצְלִי בְּלֵב, הוֹדָה לִי בְּחֵם טְבָעִי וּלְבָבִי: "תוֹדָה רַבָּה, יוֹסֵף. תִּדַע לְךָ שְׂיִישׁ לְךָ יָדֵי זָהָב. לְפַעֲמִים אֲנִי קוֹנֶה כָּאֵן רַק בְּגִלְל שְׂאֲנִי יוֹדַע שְׂאֵתָה תַעֲטֵף לִי אֶת הַסְּפָרִים".

שְׁנֵי הַחֲבָרִים שְׁלִי, שְׂכָבֵר הָיוּ לְיַד הַדְּלֶפֶק, מֵהַצַּד שֶׁל הַלְקוֹחוֹת, כְּלוּמֵר שֶׁל הַחֲנוּת, שְׂמָעוּ אֶת הַמַּחְמָאָה וּפְתָחוּ זוּגוֹת עֵינַיִם מִפְתָּעוֹת. זֶהוּ. הַפֶּל נְכוּן וְיִצְיֵב וְאֶמֶת. הַלְקוֹחַ אָמַר בְּמִפְרָשׁ שֶׁהוּא בָּא לְחֲנוּת תָּמִיד בְּגִלְלִי. לֹא הִמְצָאתִי שׁוּם הַמְצָאוֹת. הִנֵּה עֲכָשׁוּ הֵם יוֹדְעִים בְּוַדָּאוֹת שְׂזֹאת לֹא הִמְצָאָה. הֵם שְׂמָעוּ בְּמוֹ אֲזִינְיָהֶם שֶׁהַלְקוֹחַ הוֹדָה לִי וְאָמַר שֶׁהוּא אוֹהֵב לְבוֹא לְכָאֵן בְּגִלְלִי. נִגְמְרוּ הַהֲצָגוֹת. זֹאת אוֹמְרַת שְׂאֲנִי בְּאֶמֶת עוֹבֵד בְּחֲנוּת הַסְּפָרִים הַזֹּאת בְּאֶפֶן קְבוּעַ.

לְמַעַן הָאֶמֶת לֹא יִדְעֵתִי מָה אֲנִי עוֹשֶׂה עִם הָאוֹרְחִים הַמְּכַבְּדִים.

נְכוּן שְׂאֲנִי שְׂמַח וּמְרַגֵּשׁ וּמְאֲשֵׁר שֶׁהֵם בָּאוּ, אֲבָל מָה הִלָּאָה? מָה אֲנִי אֹמֵר לָהֶם? אֵיךְ אֲבַטֵּא אֶת הַתְּרַגְּשׁוֹתֵי? לֹא רְצִיתִי לְטָעוֹת מוּל כָּל הַלְקוֹחוֹת אוֹ לְהִגִּיב בְּתַגּוּבָה פְּזִיזָה שְׂאֲחַר כֶּף אֶתְחַרֵּט עָלֶיהָ. הִחֲלַטְתִּי לְהַתְּנַבֵּר עַל הַתְּרַגְּשׁוֹת הָאֲדִירָה שֶׁהַשְׂתוּלְלָה בְּתוֹכִי וְלְפָתוּחַ אֶתֶם בְּשִׂיחָה שְׂגֵרִיתִית.

שְׂאֵלְתִי אוֹתָם: "אֵיךְ בָּאתֶם עַד לָפֶה?"

הם ענו לי שאבותיהם הביאו אותם ברכביהם עד פתח החנות
והלכו ביחד לתפלת ערבית.

טוב, מה אני עושה עכשו? מה אני אמור לומר? לשאל? להגיד?

כמו תמיד, גם הפעם נחלץ דוד אפרים לעזרתי.

בלי להרים את העינים מהקפה הרושמת הוא הפטיר: "יוסף,
תעשה לאורחים החשובים סיור מקיף בכל החנות. תראה להם את
כל האגפים, תסביר על העבודה שלך, על העבודה שלי, וכמוכן
שבסוף הסיור תפנק אותם באיזה קומיקס טוב ועבה, עם הרבה
דפים, שיקחו הביתה", קרץ לי פתאם בעיניו בחלק האחרון של
המשפט.

הם שמעו קומיקס וחיכו בהנאה. היה כדאי לטוח. יש מתנה.

יצאתי מהצד הפנימי של הדלפק ועברתי אליהם.

ערכתי להם סיור מדרף בחנות.

הראיתי להם איפה מניחים ספרים חדשים והסברתי להם כמה
זמן הספר עוד נקרא חדש, עד שהוא מפסיק להיות חדש ועובר
מהשלחן למדפים (תלוי בכל ספר לפי רמת הבקוש).

הראיתי להם איפה ממקמים ספרים רבי מכר ואיפה אנחנו
ממקמים ספרי קדש ואיך החלקה של הספרים על המדפים
ובצמודות של הארונות.

שְׁמוּלִיק וְיוֹחָנָן הִתְרַגְּשׁוּ לְשִׁמְעַ אֶת הַהֶסְבְּרִים אֲבָל שְׁמִתִּי
מִיָּד לֵב שֶׁהֵם חִכּוּ בְּחֶסֶר סִבְלָנוּת לְשָׁלֵב שָׁבוּ נִגְיַע לְאַגַּף סִפְרֵי
הַקְּרִיאָה. הֵם שָׁמְעוּ בְּדִיוֹק רַב אֶת מֵה שֶׁאָמַר לִי דוֹד אֶפְרַיִם עַל
הַמַּתָּנָה שֶׁמִּחֲכָה לָהֶם וְהֵם רָצוּ לְהִגְיַע מֵהָר אֶל אֲזוֹר הַקְּרִיאָה וְאַגַּף
הַקּוֹמִיקְסִים וְלִבְחַר לָהֶם מַתָּנָה חֲגוּנָה.

”נו, יוֹסֵף, קַח אוֹתָנוּ כְּבָר לְקוֹמִיקְסִים”, אָמַר שְׁמוּלִיק וְגִלְגַּל
בְּמַרְץ אֶת שְׁנֵי הַגִּלְגָּלִים שֶׁל כְּסֵא־הַגִּלְגָּלִים שָׁלוּ.

חֲתַכְתִּי בְּקִצּוֹר דֶּרֶךְ, בְּקִשְׁתִּי סְלִיחָה מִלְּקוֹחֹת שִׁיפְנוּ לָנוּ דֶּרֶךְ,
וְהִבֵּאתִי אוֹתָם אֶל שְׁלֶשֶׁה טוֹרִים שֶׁל אַרְוֹנוֹת מְלֵאִים וּגְדוּשִׁים
בְּסִפְרוֹת קְרִיאָה לְנֶעֱר וְלִילָדִים.

”כָּאֵן הָאֲזוֹר שֶׁל סִפְרֵי הַקְּרִיאָה”, אָמַרְתִּי לָהֶם בְּתַחוּשָׁה נְעִימָה
שֶׁל חֲבָרִים טוֹבִים, ”אֲתֶם תִּגִּידוּ לִי אֵיזָה סֵפֶר אֲתֶם רוֹצִים וְאוֹרִיד
לָכֶם מֵהַמִּדְּרָךְ בְּשִׂמְחָה, אַחַר כֵּן גַּלְף לְקַפֵּה לְסַמֵּן אֶת הַבְּרִקוֹד שֶׁלֹּא
יִצְפָּצֵף כְּשֶׁתִּצְאוּ בַחֲנוּת, וְכַמוֹכֵן שֶׁאֶעֱטֵף לָכֶם אֶת הַסֵּפֶר”.

גַּם שְׁמוּלִיק וְגַם יוֹחָנָן הִתְלַבְּטוּ אֵיזָה סֵפֶר כְּדַאי לָהֶם לְקַחַת
כְּמַתָּנָה.

הִיָּה לָהֶם כְּזֶה שֶׁפַּע שֶׁל סִפְרִים מְרַהִיבִים וְכָל כֵּן הַרְבֵּה
אֶפְשָׁרִיּוֹת קוֹרְצוֹת, שֶׁהֵם הִתְקַשּׁוּ לְהַחֲלִיט. עַל פִּי הוֹרְאוֹתֵיהֶם
וּבְקִשׁוֹתֵיהֶם קִפְצִתִּי מִמִּדְּרָךְ לְמִדְּרָךְ וּמֵעֲמוּדָה לְעֲמוּדָה לְהִבִּיא לָהֶם
סֵפֶר וְעוֹד סֵפֶר וְעוֹד סֵפֶר.

הם דפדפו ורפרפו ועינו ופתחו וסגרו עוד ספר ועוד ספר
והתלבטו ולא הצליחו להחליט.

המבקר היה עצום ורב.

הצעתי להם להמתין עד שאבותיהם יחזרו מתפלת ערבית
ויסיעו להם בקבלת ההחלטה הגורלית, אבל הם העדיפו להחליט
לבר.

"אני צריך טלפון, יוסף", אמר לי פתאם שמוליק.

שאלתי: "למה?"

שמוליק אמר לי: "אני אשאל את אחותי איזה ספר היא רוצה".

"אבל זה מתנה בשבילך, שמוליק, לא בשביל אחותך",

התוכחתי אתו.

"אני רוצה להביא מתנה לאחותי, היא כל כך עוזרת לי כל

הזמן, וכל כך הרבה טורחת בגללי, והנה יש לי הזדמנות פז

להראות לה פעם אחת ולתמיד כמה אני מעריך אותה".

"גם אני רוצה טלפון", אומר לי גם יוחנן.

"למה גם אתה?", שאלתי.

"כי אני רוצה לקנות את הספר לאחים הקטנים שלי. אל תשאל,

הטיול המשפחתי האחרון שלנו הִיה קצת מגבל במסלולים שלו בגלל הקשי לסחב אותי בכסא־הגלגלים. והם לא אמרו כלום. לא התלוננו ולא רטנו ולא התרעמו. אני רוצה לפצות אותם.”

הרגשתי שיש לי דמעות בעיניים.

כי עד שיש לשמוליק ויוחנן, החברים הטובים שלי, הַזדמנות להתפנק באיזו מתנה יפה ומרשימה לעצמם, הם נותנים אותה לאחים שלהם.

דוקא אני העדפתי שֶהם יקחו משהו בשבילם. מתר להם להתפנק. אף לא היתה לי בררה כי הם רצו לתת את המתנות לאחות הגדולה של שמוליק ולאחים הקטנים של יוחנן.

הלכתי לדלפק ועדכנתי את דוד אפרים שהחברים יוחנן ושמוליק צריכים לשאל את מכשיר הטלפון שלו מפני שהם רוצים להתיעץ עם האחים והאחיות איזה ספר לבחור במתנה.

דוד אפרים הגיש לי את הטלפון ולחש לי משהו באזן.

משהו חשוב וכמוס.

חכתי מאזן לאזן.

חזרתי אל החברים עם הטלפון. הם צלצלו והתיעצו ממשכות.

הענין הוא שבמה שהיה מסבף להחליט לפני שיחת הטלפון

איזה ספר לקחת הביתה, ככה נהיה קשה פי כמה וכמה לקבל את ההחלטה אחרי ששמוליק ויוחנן צלצלו להתייעץ.

האחות של שמוליק וגם האחים של יוחנן הוסיפו התלבטיות מהצדדים שלהם והוסיפו הרבה שמן למדונה הגדולה של ההתלבטיות. ספרים נשלפו מהמדפים ונעזמו על השלחן ליד. כל ספר מגביר את הספקות. מכשיר הטלפון עבר משמוליק ליוחנן וחזר מיוחנן לשמוליק ושוב משמוליק ליוחנן וחזר חלילה.

בינתיים חזרו אבותיהם מתפלת ערבית ובאו לאזור ספרי הקריאה כדי לסייע בהתייעציות הקדחתניות. או יותר נכון לשם סוף להתייעציות ולהכריע אחת ולתמיד.

דוד אפרים שראה את שובם של האבות, רמז לי לחזור לדלפק כדי להעניק להם פרטיות ולתת לו עזרה...

אחרי דקות ארוכות של התייעציות ואי אלו שיחות טלפוניות התקבלה ההחלטה הגורלית בהובלת האבות... שמוליק ויוחנן בחרו את הספרים הרצויים מתוך כל המלאי והתגלגלו לכוון הדלפק, מלויים באבותיהם. ידעתי שאחרי שהם יצאו אצטרף לשוב ולסדר את ערמות הספרים שנותרו כמזכרת מההתלבטיות המפתלות שלהם, אך כלל לא היה אכפת לי. שמחתי שמחת-אמת בשמחתם.

"נו, מורי ורבותי, אבות ובנים, התקבלה ההחלטה?", שאל דוד אפרים בחיוך.

"סוף כל סוף", נאנח אבא של שמוליק בחיוך.

"אני מציע שנברח מכאן מהר לפני שההחלטה תשתנה עוד עשר פעמים", התלוצץ אביו של יוחנן.

"יוסף יעטף לחברים הטובים שלו את הספרים", הכריז דוד אפרים אחרי שהעביר את הספרים בקפה כדי להסדיר את הברקוד שלא יצפצף ביציאה עם הספרים מהחנות.

סביב הדלפק התפתחה אטרקציה שלמה ומבדחת שהתפשטה לתוך החנות. נהיינו המסמרים של הערב. לקוחות אמרו לדוד אפרים ולי: "רגע, רגע, אבל גם אנחנו חברים של יוסף. מה זאת האפליה הזאת? גם אנחנו רוצים קומיקס בחנם. מה זאת הפרוטקציה הזאת? למה לנו אין מתנות?", בדיחות שונות עפו לכוון הדלפק שלנו והרגשתי בלב חמימות נעימה מול פרצי ההערכה וגלויי החרות של הלקוחות, כששני החברים הטובים שלי מהישיבה ומההסעה עדים לכל זה ולכטח יעריכו אותי יותר מהיום והלאה וגם יספרו זאת לחברים שלנו בישיבה בירושלים.

גמרתי לעטף את הספר של שמוליק ואת הספר של יוחנן.

דוד אפרים נפרד לשלום מאבותיהם ומתם, מאחל להם הצלחה

רבה, ואומר לי בקולי קולות: "יוסף, תלנה בבקשה את החברים שלך עד למכוניות, תודא שהם לא נשארים לנו פאן חס וחסלילה..."
וקורץ לי בשתי עיניו.

הבנתי את הקריצה.

יצאתי החוצה והלכתי בין שני פסאות-הגלגלים.

אבותיהם של שמוליק ויוחנן גלגלו את הפסאות מאחור
כף שהתקדמנו כלנו במהירות יחסית. הרקבים של שניהם חנו
על המדרכה בסמיכות לחנות הספרים עם תגים של חנית נכה,
והמסועים האוטומטיים יצאו מהרקבים החוצה כדי להעלות את
שמוליק לרכב אביו ואת יוחנן לרכב אביו.

נפרדתי משניהם, התרחקתי לכמה שניות, ואז חזרתי ונגשתי
לכל אחד מהאבות ודחפתי ביד שלו שקית כבדה.

ועוד איך כבדה.

"מה זה?" הם שאלו אותי.

"בתוך השקיות יש מתנה מיחדת מהחנות שלנו לכל המשפחה
שלכם. יש בכל שקית עשרה ספרים חדשים ויפים מכל הסוגים. דוד
אפרים ראה שקשה לכם להחליט לבד אז הוא החליט בשבילכם.
כשאתם התיעצתם ביניכם שם ליד הספרים, ארזנו לכם מהר עשרה
ספרים חדשים ואיכותיים כמתנה מהחנות".

”בגלל זה הוא קרץ לך עם העינים?” הדין שמוליק מיד. הוא
ישב במכונית נרגש.

תיכתי לעברו: ”כן. דוד אפרים ואני מדברים הרבה בקריצות.
הוא פעם אמר לי שבסוף נהפך לקרציות”.

שני האבות אמרו לנו שהם קופצים לרגע לחנות לומר תודה
לדוד אפרים ואני נשארת עוד כמה רגעים במחצת חברי הטובים,
כל אחד ברכב אביו, ואני ביניהם.

למחרת ידעה כל הישיבה על הבקור המלכותי של שני החברים
ועל המתנה המכבדת שאתה הם יצאו מהחנות.

התחלתי לקבל בקשות של עוד חברים שרוצים לבקר אותי
בחנות, אבל אני לא רציתי לבזבז את ממונו של הדוד היקר שלי
שיצטרף להעניק מתנות לכל תלמידי הישיבה והוריהם ואחיהם
ואחיותיהם... אז התחמקתי מהבקשות באלגנטיות.

פרק שני

פְּסִילָה בְּלִתֵּי מִצְדָּקָה

הַמְשַׁכְתִּי אֶת עֲבוֹדָתִי בַחֲנוּת לְצִדּוֹ שֶׁל דּוֹד אֶפְרַיִם.

חָלְפוּ לַיְלֹת וְחָלְפוּ שָׁבוּעוֹת וְגַם חֲדָשִׁים וְאֲנִי מִשְׁתַּדֵּל לַעֲשׂוֹת
אֶת עֲבוֹדָתִי עַל הַצַּד הַטּוֹב בְּיֹתֵר.

וּבְאַחַד הַלַּיְלוֹת קָרָה הַדְּבָר.

לְקוֹחַ שְׁעֵשָׂה רִשֵׁם חִיצוֹנִי שֶׁל אָדָם מְכַבֵּד וְאָמִיד נִכְנָס לַחֲנוּת,
שׁוֹטֵט בֵּין הָאֲרוֹנוֹת וְהַשְׁלֶחָנוֹת עִם עֲגָלַת קְנִיּוֹת שְׂאוֹתָהּ הָעֵמִים
בְּכַמוֹת גְּדוּלָה שֶׁל סְפָרִים: מִסְפָּר סְטִים שֶׁל סְפָרֵי קֹדֶשׁ, סְפָרֵי קְרִיאָה
בְּעִבְרִית, סְפָרֵי קוּמִיקָס בְּעִבְרִית, סְפָרֵי קְרִיאָה וְקוּמִיקָס בְּאֲנָגְלִית,
וְעוֹד מְגוֹן מִתְּנוֹת יְקָרָה בְּכָרִיכוֹת עוֹר אֲמָתִי.

בְּעֲגָלַת הַקְּנִיּוֹת שָׁלוֹ הַתְּאֲרָגְנָה לָּהּ קִנְיָה יְקָרָה מְאֹד שֶׁתִּנְיֵב
לַחֲנוּת כֶּסֶף רַב בְּבֵת אַחַת.

בְּהִגְיעוֹ לַדְּלָפֶק עָרַף לוֹ דוֹד אֶפְרַיִם אֶת הַחֲשָׁבוֹן וְהַעֲבִיר לִי כָּל
סֵפֶר אַחֲרֵי שֶׁסָּרַק אוֹתוֹ בְּבִרְקוֹד, כְּדֵי שְׁאֲעֲטֶף אוֹתוֹ.

סְפָרִים נִעְרְמוּ לְצִדֵּי עַל הַדְּלָפֶק. הוֹשַׁטְתִּי יָד לַגְּלִיל הָעֵטִיפָה
וְתַלְשַׁתִּי נִיר בַּגְּדָל הַסְּפָר הָרֵאשׁוֹן שֶׁלְקַחְתִּי לַיָּד. אֲנִי כָּבֵר

יודע לשער לפי העין את גדל העטיפה שאצטרף. אני לא צריך למדד.

“הוא עוטר את הספרים?” שאל הלכות את דוד אפרים והצביע לעברי.

“בהחלט. יוסף הוא העוטר הטוב ביותר במזרח התיכון”, חייך דוד אפרים, “אתה לא תרצה לתלש את העטיפה מרב שהיא תהיה יפה ומדיקת”.

הלכות בכלל לא חייך. הוא פנה לדוד אפרים ואמר בקול רציני: “אני מבקש ממך אדוני שאתה תעטר לי את הספרים”.

“זה ממש לא משנה מי עוטר. מה שקובע זאת התוצאה. יוסף עובד כאן שנים וזה התפקיד הקבוע שלו. כשיוסף עוטר זה כאלו שאני בעצמי עטפתי, אם לא יותר מזה פי כמה וכמה”, אמר דוד אפרים והמשיך לסרק בבקוד את פרטי הספרים שנערכו מעגלת הספרים אל הדלפק. הלכות הוציא מן העגלה ספרים בזה אחר זה והעמיס אותם על הדלפק.

“בכל זאת, אדוני, בתור שרות אישי של ויאייפי [=שרות שנותנים לאנשים חשובים מאד] הייתי מבקש שוב שאדוני יעטר לי בעצמו את הספרים”, התעקש הלכות המכבד.

דוד אפרים - שבינתיים הספיק להעביר את כל הספרים של

הלקוח ורצה על המסך שהקניה מסתכמת בסכום נאה של אלפים וחדש מאות ועוד משהו שקלים - הסביר ללקוח המכבד: "אני מטפל בלקוחות הבאים בתור, לכן שכרתי את יוסף, העובד שלי, שיעטף את הספרים כשאני עורך את החשבון ללקוחות הבאים. אל תדאג, אדוני. הוא מקצועי מאוד בעטיפת הספרים. יש לו הרבה נסיון".

לארוך כל הופות הנה אחזתי ביד את ניר העטיפה שחתכתי לספר הראשון ולא התחלתי לעטף.

חפיתי שתקבל הכרעה.

אחד הלקוחות שעמד בתור מאחורי אותו לקוח מכבד, החליט להתערב לטובתי ואמר ללקוח: "אתם יכולים להיות לגמרי רגועים. אני קונה פאן בתנות כבד שנים ותמיד יוסף עושה לי את הספרים ואני מרצה עד הגג. אין לך מה לדאג".

שמחתי לשמע את המלים הטובות האלה. כי כשהוד אפרים מגן עלי, אפשר לומר שהוא פסול לעדות משום שהוא קרוב משפחה, אף כשאדם זר מגן עלי ומשבח את עבודתי, מאחר והוא לא קרוב משפחה, עדותו נאמנה ואמינה.

אבל הלקוח לא השתכנע.

הוא הסתכל על דוד אפרים וחזר על שלו בעקשנות: "אני

שוב מבקש בנמוס שאדוני יעטף לי בעצמו את הספרים, ויחבל שזה מתפתח לנושא דרמטי. אדוני יכול היה לעטף לי את הספרים במקום לעשות מזה כזה עסק, ואדוני יכול היה לגמר עם זה צ'יק צ'ק, במקום להפוך את הבקשה שלי לענין כזה גדול וכבד".

דוד אפרים הפסיק להגיב ללקוח המכבד, המשיך לערוך השבון ללקוחות שעמדו בתור אחריו, והעביר לי את הספרים שלהם לעטיפה.

הנחתי בצד את גיר העטיפה שגזרתי ללקוח המכבד ועטפתי את הספרים של הלקוחות האחרים בידיים מתאמצות מאד. היה לי מאד-מאד לא נוח שהוא עומד בכעס ומסתכל בעין בוחנת איך אני עושה, כאלו שהוא מחכה לכשלוון שלי. התאמצתי בכל היכולת שלי שהעטיפה תהיה מדיקת.

הלקוחות המרצים הודו לי על העטיפה המדיקת ויצאו את החנות.

והוא, הלקוח המכבד ההוא, לא זז מהמקום.

אחרי דקה או יותר של שתיקה אומר הלקוח המכבד לדוד אפרים: "אדוני, אני מחכה שתעטף לי את הספרים".

דוד אפרים עצר את מה שהוא עשה, ישר את מבטו אל הלקוח ואמר לו: "אדוני הנכבד, בשעות העמס, יש בחנות הזאת עובד

קבוע שְׁעוּטָף אֶת הַסְּפָרִים. קוֹרְאִים לוֹ יוֹסֵף וְהוּא עוֹמֵד לְשֵׁרוּתָּךְ. אֵין שׁוּם סִבָּה שְׁיִוֶסֶף לֹא יַעֲטֹף אֶת הַסְּפָרִים שְׁלֹךְ. אִם אַחֲרֵי שֶׁהוּא יַעֲטֹף לֹא תִהְיֶה מְרָצָה מִהֶעֱטִיפָה שְׁלוֹ, תִּגִּיד לִי אֵיפֹה הִבְעָיָה וְאֶבְדֵּק מֵה לֹא בְּסֹדֵר בְּעִטִּיפָה שְׁלוֹ”.

הַלְקוֹחַ הַמְּכַבֵּד הַסֵּתֶפֶל עַל דוֹד אֶפְרַיִם וְאָמַר לוֹ: “אוּ שְׁאַתָּה תַעֲטֹף לִי אֶת הַסְּפָרִים, וְאֲנִי מְזַכֵּיר לְךָ שְׁמֵדְבָר בְּקִנְיָה שֶׁל יוֹתֵר מֵאֲלֵפִים וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת שְׁקָל, אוּ שְׁאַתָּה תִּמְשִׁיךְ לְהִתְעַקֵּשׁ בְּטַפְשׁוֹתָךְ שְׁיִוֶסֶף יַעֲטֹף לִי אֶת הַסְּפָרִים וְאֲז אֲנִי פְּשׁוּט מְבַטֵּל אֶת כָּל הָעֵסֶקָה וְאַצֵּא מִהַחֲנוּת בְּיָדִים רִיקוֹת”.

הִתְעַרְבֹתִי וְאָמַרְתִּי לְדוֹד אֶפְרַיִם: “אֲנִי מוֹתֵר, דוֹד אֶפְרַיִם. אֲנִי מוֹתֵר עַל הַכְּבוֹד שְׁלִי וּמְרָשָׁה לְךָ לַעֲטוֹף לוֹ אֶת הַסְּפָרִים, אֲנִי לֹא רוֹצֶה שְׁתִּפְסִיד חֵס וְחִלְלִיָּהּ בְּגִלְלִי כָּל כֶּף הַרְבֵּה כֶּסֶף”.

דוֹד אֶפְרַיִם אָמַר לִי: “אֲנִי שְׂמַח שְׁאַתָּה מוֹתֵר יוֹסֵף. כָּל הַכְּבוֹד לְךָ. יָפֵה מְאֹד מִצִּדְךָ. אֲבָל אֲנִי לֹא מוֹכֵן לוֹתֵר”.

דוֹד אֶפְרַיִם הַסֵּתֶפֶל עַל הַלְקוֹחַ וְאָמַר לוֹ בְּשִׁלּוֹה: “אֲכַבֵּד כָּל הַחֲלָטָה שְׁלֹךְ, אֲדוֹנִי. אֲנִי אֶף פֶּעַם לֹא הִכְרַחְתִּי מִיִּשְׁהוּ לְקִנּוּת אֲצִלִּי בַחֲנוּת. גַּם אוֹתָךְ אֲנִי לֹא מְכָרִיחַ”.

“אֲתָה אִישׁ טַפֵּשׁ, אֲתָה פְּשׁוּט אִישׁ טַפֵּשׁ, וְאֲנִי בְּרָגַע זֶה מְבַטֵּל אֶת כָּל הַקִּנְיָה”, אָמַר הַלְקוֹחַ הַמְּכַבֵּד לְדוֹד אֶפְרַיִם וְעוֹב אֶת הַחֲנוּת בְּזַעַם.

אנשים שהיו בחנות הסתכלו אחד על השני ולא ידעו מה לומר.
 גם אני הרגשתי אינעימות מהנזק שנגרם לדוד היקר שלי,
 שספג בגללי הפסד של יותר מאלפים וחמש מאות שקלים.
 אולם הדוד אפרים לא נבהל ולא התעצב. הוא המשיך לנהל
 את עניני החנות. "שים את הספרים שלו על המדף החום, יוסי",
 אמר לי ברגע מחלט.
 פניתי בזהירות את הספרים למדף החום שנמצא בפנה
 והמשכתי בעבודתי.

בתוך הלב הרגשתי מערבלת שלמה של רגשות.
 מכוון אחד - נעלבתי עד עמקי נשמתי מהאיש הזה. איזה אדם
 זה שבלי להפירני החליט לפסל אותי רק בגלל שהוא ראה שאני
 קצת חריג במראה החיצוני שלו או בדבור שלי.
 ולא די שהוא פסל אותי בלי להפיר אותי, הוא עוד הוסיף חטא
 על פשע ועשה זאת ברבים ובפרהסיה.
 לא הבנתי למה זה מגיע לי ומה יש לו נגדי.

מילא אם הייתי עוטרף לו את הספרים בחסר מקצועיות או
 בחסר זהירות, הייתי מבין מדוע הוא מתנגד שאעטרף לו את

דוב-בער כהן

הספרים, אבל האיש הזה בכלל לא בדק את העבודה שלי והחליט לפסל אותי מראש בלי לתת לי סכוי.

מהכוון השני - חשתי עצמה פנימית איתנה וחוזקה מאד מהתנהגותו של דודי היקר והאהוב אפרים, שבמקום להענות לדרישתו המעליבה של אותו עשיר שעמד לפרנס אותו בסכום פה גדול, עמד על שלו ולחם את מלחמת כבודי ללא פשרות, ואף היה מוכן להפסיד סכום כסף פה גדול כדי להאבק על כבודי.

לא ידעתי איך אוכל אי פעם לגמל לדוד אפרים על הרגעים החמוצים-מתוקים האלה שחשלו אותי, שחסנו אותי, וחקקו את הרגשתי הפנימית.

אחרי סגירת החנות, כשנערכנו ללכת ושחררתי את מנעול האופניים מהעמוד, אמרתי לדוד אפרים: "אני לא יודע מה להגיד לך. אתה הפסדת בגללי הרבה כסף היום".

הוא חייך ואמר לי: "לא הפסדתי כלום. רק הרוחתי. אני לא יכול להפסיד אפלו אגורה אחת שהיא שלי ואני לא יכול להרויח אפלו אגורה אחת שהיא לא שלי. לא הפסדתי כלום, יוסל'ה. אין לך משג אלו רוחים עצומים הרוחתי הלילה. הכל נפלא, רבנו

יוסף הצדיק, והלב שלי שר שירים שמחים. תשיר גם אתה שירים שמחים. לילה טוב, צדיק”.

פָּרַק נְשִׁינִי

אֲמֵנוֹת הַפִּיּוֹס

לְמַחֲרַת כְּשֶׁבָאתִי לְחַנוּת בְּשַׁעַת הַרְגִילָהּ, בְּשַׁעַת עָרֵב, הִצַּצְתִּי לַמִּדְּבָר
הַחוּם וְרָאִיתִי שְׁכַל הַסְּפָרִים שֶׁל הַלְקוּחַ הַמְּכַבֵּד שֶׁהָיוּ שָׁם אֶתְמוֹל,
נֶעְלְמוּ.

שַׁעֲרַתִּי שְׂדוּד אֶפְרַיִם הִחְזִיר אוֹתָם לְמִקְוָמָם וְהָאֲרוֹעַ שֶׁל אֶתְמוֹל
בְּלִילָה נֶעְלַם וְנִשְׁכַּח כְּלֵא הָיָה.

מִמְּנִי הוּא לֹא נִשְׁכַּח וְלֹא יִשְׁכַּח לְעוֹלָמִי עַד. שְׁמִירַת הַכְּבוֹד
שְׁלִי הָיְתָה שְׁוּה לַדּוֹד הַמְּסוּר וְהַיָּקָר שְׁלִי יוֹתֵר מֵאֲלֵפִים וְחִמְשׁ
מֵאוֹת שְׁקָל. אֵל תִּגִּידוּ לִי שְׁאֲנִי יָכוֹל לִשְׁכַּח בְּחַיִּים הַקְּרָבָה מִפְּלֶאָה
שְׁכֹזָאת.

הַתְּחַלְתִּי אֶת עֲבוֹדָתִי בְּהַרְגָּשָׁה טוֹבָה. עֲטַפְתִּי סְפָרִים, עֲנִיתִי
לְשֵׁאלוֹת שֶׁל לְקוֹחוֹת, הַפְּגִיתִי אוֹתָם לְאֲרוֹנוֹת שֶׁבָּהֶם שְׁכָנוּ סְפָרִים
שֶׁהֵם חִפְשׁוּ, וְנִכְנַסְתִּי לְקַלְחַת הַשׁוֹטְפֵת שֶׁל הָעֲבוֹדָה.

פתאם הבחנתי בדמות קצת מכרת שעומדת ליד חלון הראוה
של החנות בחנות ומביטה פנימה. הרמתי את הראש וראיתי שזה
אותו לקוח מאתמול.

"תראה מי שם", לחשתי לדוד אפרים שמיד הסתפל לרחוב
דרך חלון הראוה וזהה שם גם הוא את הלקוח המכבד והכועס של
ליל אתמול.

ברגע שמבטו של הלקוח נפגש עם המבטים של שנינו, הוא
נעלם.

הצצתי עוד כמה פעמים. הוא לא היה שם.

למחרת בערב זה קרה שוב.

תוף כדי העבודה בחנות הבחנתי בדמות העומדת ליד חלון
הראוה ומביטה פנימה. הרמתי את הראש ושוב פעם ראיתי שזה
אותו לקוח מכבד וכועס מליל שלשום.

לחשתי לדוד אפרים שהלקוח ההוא שוב מסתפל לתוף החנות.

הפעם לא הרים דוד אפרים את הראש ועשה את עצמו כאלו
שלא אמרתי לו כלום. הוא קרץ לי קריצה מהירה והמשיך להתנהל
מול הלקוחות כרגיל ולא הביט לעבר האיש.

המשכתי גם אני להתנהל מול הלקוחות כרגיל. עטפתי. חיכתי. התענינתי בשלומם של הלקוחות שהכירו אותי. פעם בכמה דקות הצאתי בזהירות וראיתי שהלקוח המכבד עוד נמצא שם בחוץ, עומד על המדרגה ליד חלון הראווה של חנות הספרים ומסתכל פנימה. מפעם לפעם הוא לוקח ספר מהספרים של ההנחות שעומדים על השלחן בחוץ ומדפדף בו.

“הוא לא זז משם”, עדכנתי את דוד אפרים, שענה לי: “שמתי לב, יוסף. אל תפחד, הוא לא מתכוון לעשות שום רע. כנראה להפך. נחכה שהוא יקבל אמץ לעשות את מה שהוא צריך לעשות”.

אחרי כמה דקות הוא נעלם.

למחרת זה קרה.

שתי דקות אחרי שקשרתי את האופנים לעמוד הקבוע ונכנסתי לחנות, בקשי הספקתי לבדק אלו משימות מחכות לי, נכנס הלקוח המכבד לחנות, נגש לדלפק ואמר לשנינו, לדוד אפרים ולי: “אני רוצה להתנצל”.

דוד אפרים עצר לרגע את עבודתו ואמר לו: “ההתנצלות היא בינך לבין יוסף. אני לא קשור להתנצלות. בי לא פגיעה”.

הלקוח הסתכל עלי וחסמיק. ראיתי שהוא מתבייש.

לא הגבתי פי לא ידעתי אם אני אמור להגיב או להמתין, אז המתנתי.

הוא אמר לי: "יוסף, נעים מאד, אני יעקב, אני מתנצל על מה שעשיתי לפני כמה לילות. אני ממש מתחרט על כל מה שאמרתי, ואני מבקש את סליחתך מעמק הלב".
לא עניתי לו.

נזכרתי שוב בחוזה המשפילה שחיותי, בהתעקשות המטפשת ש'לו, במבטים של האנשים סביבי ששרפו אותי כמו אש, כדבר השיר של אוריאל טראוב; נזכרתי גם בלב שלי שבער באש של בוש ו'השפלה, נזכרתי בדמעות השקטות שזלגו מהעיניים שלי מאחר יותר בליילה, בשקט, במטה. דמעות שאפלו דוד אפרים לא יודע עליהן.

בכל זה נזכרתי.

לא יכולתי לענות לו שאני סולח לו.

הוא הבין שקשה לי לענות לו, התרחק מהדלפק ונכנס לפנים החנות.

נצלתי את התרחקותו מטוח שמיעה ושאלתי את דוד אפרים מה עלי לעשות.

דוד אפרים ענה לי: "הוא התנצל, יוסף. כשיהודי מתנצל על

טעות שְׁלוֹ, אֲנַחְנוּ צְרִיכִים לְהַעֲרִיף אֶת הָאִמֶץ שֶׁלוֹ לְהוֹדוֹת בְּטֵעוֹת,
וְלִפְתּוֹחַ לוֹ פֶּתַח שֶׁל תְּשׁוּבָה; עִם זֹאת, הוּא פָּגַע בָּךְ בְּנוֹכְחוֹת אֲנָשִׁים,
וְעָכְשׁוּ הוּא מִתְנַצֵּל בְּשִׁקֵּט כְּשֶׁאֵף אֶחָד לֹא שׁוֹמֵעַ. זֹאת לֹא חֲכָמָה.
אִם פּוֹגְעִים בְּנוֹכְחוֹת רַבִּים צְרִיךְ לְפִיס בְּנוֹכְחוֹת רַבִּים - אֲזַי אֲנִי לֹא
יודע מה לומר לך, יוסף. לא יודע. תעשה מה שאתה מרגיש”.

המשכנו לשרת את הלקוחות.

אחרי בערך עשר דקות חזר הלקוח המכבד כשהוא דוחף עגלת
קניות מלאה בערמה של ספרים שונים. סטים של ספרי קדש,
מתנות בכריכת עור אמתית, ספרי קריאה שונים בעברית ובאנגלית,
ספרי קומיקס.

הוא הוציא ספרים מהעגלה והתחיל להניח על הדלפק,
בהמתנה לחשבון.

הלב שלי התחיל לדפק מהר. מה יקרה פה עכשו? מה אענה
לו אם יבקש עוד פעם סליחה? האם אצליח לעטף לו בזהירות
ובמקצועיות? הזכרתי לעצמי שאני לא לבד. דוד אפרים נצב לצדי.
יש מי שיגן עלי.

ואז, עוד לפני שדוד אפרים הספיק להתחיל לערוך לו חשבון,
חבט הלקוח בכף ידו פעמים על הדלפק, שתי חבטות עזות, כמו
שגבאים חובטים על הבימה בבית-הכנסת.

אנשים נבהלו קצת מהדפיקות, ונהיה שקט בחנות.

האיש הסתובב לחלל החנות והכריז: "מורי ורבותי, לפני ארבעה ימים הייתי כאן בחנות ופגעתי בכבודו של יוסף העובד היקר והמסור. לא הפרתי אותו וסרבתו שהוא יעטף לי את הספרים. טעיתי. פשוט טעיתי בטפשותי. והערב הזה חזרתי לכאן לחנות וקניתי ספרים יקרים וסטים מכבדים בתנאי אחד ויחיד, והוא: רק יוסף, העובד המסור והיקר של החנות הטובה הזאת, יעטף לי את כלם. ואני מבקש את סליחתך יוסף בפני כל הנוכחים כאן בחנות על הטעות שלי מלפני כמה ימים - האם תוכל בבקשה לסלח לי?"

הוא הסתובב כלו לכיוון שלי.

כל הנוכחים בחנות היו בשקט מחלט.

אנשים התלחשו זה עם זה. הייתה דממה מתוחה. העינים שהיו נשואות אליו במשך כל הדרשה, הפנו בבת אחת אלי בסקרנות ובצפייה דרוכה: האם אסלח לו או לא?

היתה שם דממה חזקה כל כך ששמעתי את הנשימות שלי ושל האנשים שעמדו לידי.

לקחתי הרבה אויר ואמרתי לו: "אם אתה מבטיח שמהיום תתנחם יפה גם למי שנראה חריג ושונה, וגם למי שמדבר בצורה מוזרה, אז אני סולח לך מכל הלב".

“אני מבטיח”, הכריז האיש בקול גדול, “אני מבטיח מכל הלב שמהיום אכבד כל יהודי וכל אדם באשר הוא בלי שום קשר לאיך שהוא נראה חיצונית או לאיך שהוא מדבר או כל ענין אחר”.

“אז אם ככה, אני סולח”, אמרתי בשקט והנחתי שתי ידיים על הלב שלי.

מחיאות פנים אדירות קרעו את השקט שהיה בחנות. דוד אפרים התנפל עלי בחבוק אדיר שפמעט מחץ אותי. והאנשים המשיכו ומחאו פנים דקות ארכות, עוד ועוד, ועברו למחיאות פנים בקצב של פם-פם-פאאם-פאאם כמו של מתופפים במצעד; והיו גם כמה ששרקו בהערכה, ומישהו צעק “אין על יוסף שלנו! אין עליו! פשוט אין עליו!”; אולי דוד אפרים צעק את זה, אני לא בטוח ולא יודע, כי העינים שלי התמלאו דמעות שטשטשו גם את הראיה שלי וגם את השמיעה שלי.

דמעות ששטפו לי מהלב את כל הכאב וכבסו לי את הנפש מכל הצער.

